

เจ้าฟ้าผู้กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง

Chao Fa Ngum and Buddhist Propagation in Lan Xang Kingdom

¹บัณฑิต ฟองสมุทร และ²พระชยานันทมุนี (ธรรมวัตร ณ น่าน)

¹Bandith Fongsamouth and²Phrachayanantamunee (Dhammawat Na Nan)

^{1,2}วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2}Nakhon Nan Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

¹Corresponding Author's Email: Dith9350@gmail.com

Received: August 21, 2024; **Revised:** December 11, 2024; **Accepted:** December 16, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง 2) เพื่อศึกษาประวัติและผลงานด้านพระพุทธศาสนาของเจ้าฟ้าผู้ 3) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของพระพุทธศาสนาตามแนวของเจ้าฟ้าผู้ เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) อาณาจักรล้านช้างเป็นดินแดนที่ตั้งอยู่ในเขตประเทศลาวปัจจุบัน ในอดีตชาวล้านช้างนับถือลัทธิผีสิงเทวดา โดยเฉพาะผีฟ้าผีดินและผีบรรพบุรุษ ต่อมาพระเจ้าฟ้าผู้ และพระนางแก้วเกงยาที่เป็นองค์มเหสี ได้อันเชิญเอาพระพุทธศาสนาจากประเทศกัมพูชา เข้ามาเผยแผ่ในแผ่นดินลาวล้านช้าง เพื่อให้ประชาชนได้เคารพบูชา และเป็นที่ยึดถือทางด้านจิตใจ จึงทำให้ประชากรชาวล้านช้างพากันนับถือและศรัทธาในพระพุทธศาสนาต่างพากันปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองตลอดมาในยุคสมัยอาณาจักรล้านช้าง 2) ผลงานด้านพระพุทธศาสนาของเจ้าฟ้าผู้ นอกจากจะนำเอาพระพุทธศาสนาจากประเทศเขมรเข้ามาเผยแผ่ในล้านช้างแล้ว ยังได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาดูแลพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองโดยสร้างศาสนสถานเพื่อให้พระสงฆ์และประชาชนได้ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ 3) ลักษณะเฉพาะของเจ้าฟ้าผู้คือความสามารถกล้าหาญในการรวบรวมเมืองต่างๆ เข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรล้านช้างให้มีปีกแผ่นทรงส่งเสริมสนับสนุนบำรุงรักษาพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองใช้หลักธรรมมาปกครองบ้านเมืองโดยเฉพาะการใช้หลักของพรหมวิหารมาเป็นกฎระเบียบ ทำให้เจ้าฟ้าผู้ได้ถูกยกให้เป็นหนึ่งใน 4 ที่เป็นวีรกษัตริย์ของชนชาติลาว ได้รับการยกย่องเชิดชูจากรัฐลาวในทุกยุคสมัยรวมทั้งจากรัฐบาลสังคมนิยมลาวในฐานะวีรกษัตริย์ผู้สร้างความเป็นปีกแผ่นหนึ่งเดียวให้กับอาณาจักรล้านช้างของชนชาติลาวรัฐบาลสังคมนิยมลาวสำนึกในบุญคุณและยกย่องเชิดชูพระเจ้าฟ้าผู้ในฐานะวีรกษัตริย์ของชาติลาวมาโดยตลอด

คำสำคัญ: เจ้าฟ้าผู้; การเผยแผ่; พระพุทธศาสนา; อาณาจักรล้านช้าง

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the history of Buddhism in Lan Xang kingdom, 2) to study to study the history and works of Buddhism of Chao Fa Ngum, and 3) to analyze specific characteristics of Buddhism along the lines of Chao Fah Ngum. This research was documentary research that analyzed data by means of content description. The results revealed that: 1) Lan Xang kingdom was located in the present Laos. In the past, people in Lan Xang kingdom embraced Animism, especially worshipping the sky spirit (Phi Fa Phi Thaen) and ancestor spirits. Then, Chao Fah Ngum and Queen Phra Nang Keaw Keng Ya introduced Buddhism from Cambodia to propagate in Lan Xang for people to worship and to hold on as a refuge as a result, Buddhism has been adhered and followed by the Lan Xang people, so that it has been flourished throughout the period of Lan Xang Kingdom. 2) For the contributions to Buddhism, Chao Fa Ngum brought Buddhism from Cambodia to propagate in Lan Xang, he made offerings to Buddhist monks and took care of Buddhism and monks. He also built religious places for monks and people. 3) With the characteristics of Chao Fa Ngum as a brave and maker of solidarity in territories under the Kingdom of Lan Xang, he promoted and supported Buddhism and ruled over the kingdom by applying Buddhist principles in reigning especially the Brahmavihara or 4 sublime states of mind. Therefore, he has been regarded as one of 4 great brave kings in Laos' history. Every regimes that ruled over the land felt grateful to him and respected him as the brave king of Laos ever since.

Keywords: King Fa Ngum; Dissemination; Buddhism; Lan Xang Kingdom

บทนำ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เมื่อก่อนมีนามว่า อาณาจักรล้านช้างโบราณ ตั้งอยู่เขตเอเชียอาคเนย์ หรือโบราณเรียกว่าสุวรรณภูมิประเทศ ซึ่งเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพรรณ ธัญญาหาร เป็นอู่อ่าว อู่น้ำ อู่ปลา ซึ่งเป็นอาณาจักรที่เข้มแข็ง และมีที่ตั้งอาณาเขตที่กว้างใหญ่ไพศาล มีแม่น้ำโขงไหลผ่านกลาง เช่น ทิศใต้ติดกับประเทศกัมพูชา ทิศตะวันออกติดกับประเทศเวียดนาม ทิศเหนือติดกับประเทศจีน ทิศตะวันตกติดกับไทย และเมียนมา (คณะกรรมการทบทวนรวบรวมและเขียนประวัติศาสตร์นครหลวงเวียงจันทน์ 450 ปี, 2553)

ในปัจจุบัน ทิศเหนือจรดภาคใต้ของประเทศจีน ด้านทิศใต้ จรดกับประเทศกัมพูชา ทิศตะวันตกจรดกับประเทศเมียนมาร์และเขตภาคเหนือบางส่วน (อาณาจักรล้านนา) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมดของประเทศไทย และด้านทิศตะวันออกจรดกับประเทศเวียดนาม ก่อนการสถาปนาเป็นอาณาจักรล้านช้าง ประมาณ 593 ปี มีกษัตริย์ปกครองทั้งหมดจำนวน 23 พระองค์ การดำเนินการปกครองภายในราชอาณาจักร กษัตริย์แต่ละพระองค์จะกระทำแบบค่อยเป็นค่อยไป จึงทำให้สามารถที่จะปรับปรุงพัฒนาให้เกิดความเจริญดีขึ้น เมืองเชียงทองมีพื้นที่ขนาดเล็กจึงส่งผลให้การปกครองเป็นไปโดยง่ายที่จะพัฒนาและดูแล และมีประชากรได้อย่างเหมาะสม จึงไม่มีความสลับซับซ้อนในการดำเนินงานด้านการปกครองมากนัก ต่อมาเมื่อมีการสถาปนาขึ้นเป็นอาณาจักรล้านช้างแล้ว อาณาจักรล้านช้าง จึงมีกษัตริย์ที่ปกครองอาณาจักรทั้งหมดจำนวน 29 พระองค์ มีระยะ เวลาในปกครอง 354 ปี (ช่วง พ.ศ. 1896-2250) (ปัญญา คล้ายเดช และคณะ, 2563)

สปป.ลาว มีจารีตประเพณีการปกครองเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองมาแต่ช้านาน สืบทอดกันมาจนตกทอดมาถึงลูกหลานในปัจจุบัน ในอดีตประชาชนชาวลาวมีความเชื่อในเรื่องของผี มีการบูชาผีต่างๆ นับถือสิ่งที่อยู่เหนืออำนาจของมนุษย์ คือนับถือผีสามเทวดา นับถือบรรพบุรุษ นับถือผีฟ้าผีดิน เมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วยก็ชอบไปหาหมอผีมารักษา (ปีนบัว) โดยยึดถือผีเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ ต่อมาพระเจ้าฟ้างุ้มเข้ามาปกครองอาณาจักรลาวล้านช้าง ซึ่งมีพระนางแก้วเกงยา เป็นองค์อัครมเหสี ที่ได้มาเห็นการดำรงชีวิตของประชาชนลาวที่มีความเชื่อกระจัดกระจาย ไม่มีศูนย์รวมทางด้านจิตใจ มีปัญหาอะไรก็เชื่อว่าผีทำผีเป็นต้นเหตุ โดยไม่มีสิ่งยึดถือที่แน่นอนเป็นอยู่อย่างนี้ ต่างจากประชาชนชาวกัมพูชาที่นับถือพระพุทธศาสนา มีที่พึ่งทางจิตใจมีการทำบุญ มีประเพณีที่งดงาม สังคมมีความรักสามัคคี มีความสงบสุข เหตุเป็นเช่นนี้ พระเจ้าฟ้างุ้ม และพระนางแก้วเกงยาที่เป็นองค์มเหสี จึงได้อันเชิญเอาพระพุทธศาสนาจากประเทศกัมพูชา เข้ามาเผยแผ่ในแผ่นดินลาวล้านช้าง (สถาบันวิทยาศาสตร์สังคมแห่งชาติ, 2562) เพื่อให้ประชาชนได้เคารพบูชา และเป็นที่ยึดถือทางด้านจิตใจ

พระพุทธศาสนาเถรวาทได้เข้ามาเผยแผ่ในสังคมลาวเมื่อปี พ.ศ. 1900) ภายหลังจากที่ พระเจ้าฟ้างุ้มมหาราช รวบรวมหัวเมืองต่างๆ ลาวทั้งหมดเข้าเป็นอาณาจักรล้านช้างให้เป็นปึกแผ่นในปี พ.ศ. 1896 โดยมีเมืองเชียงทอง (หลวงพระบาง) เป็นศูนย์กลาง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักและเคียงคู่กับพัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่เข้ามาตั้งหลักปักฐานในดินแดนลาวแต่บรรพบุรุษถึงปัจจุบันเป็นเวลายาวนาน วีรกษัตริย์ลาว อาทิ พระเจ้าฟ้างุ้ม มหาราช พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช และ พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช เป็นต้น ทุก ๆ พระองค์ได้มีบทบาทในการทะนุบำรุงอุปถัมภ์ พระพุทธศาสนาทรงยกย่องให้เป็นศาสนาหลักของอาณาจักรและเป็นศูนย์กลางให้ไพร่ฟ้าราษฎรได้รับการศึกษา มีศีลธรรมและประพฤติชอบตามคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของปวงชนลาวทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักที่สำคัญของชาติลาวและทำให้พระพุทธศาสนาแบบเถรวาทประดิษฐานอย่างมั่นคงและมีความเจริญรุ่งเรืองในอาณาจักรลาวตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (พระอนงค์ชัย วิไลศักดิ์ และ คณะ, 2565)

การศึกษาเรื่องเจ้าฟ้างุ้มกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้างนั้นว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากกับประชากรใน สปป.ลาว นับตั้งแต่ได้นำเอาเข้าพระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ในแผ่นดินลาว ทำให้คนลาวมีวิถีการดำเนินชีวิตใหม่ จากการที่เคยเชื่อถือเรื่องผีสามนางไม้ แล้วกลับมานับถือพระพุทธศาสนา มีจารีตประเพณีที่ดีงาม ซึ่งจะทำให้เราารู้ได้เข้าใจในจารีตประเพณีที่สืบทอดกันมาจนถึงทุกวันนี้ พระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาที่มีความสำคัญมากต่อวิถีชีวิตของประชาชนในในสังคมลาวอันเป็นที่ยึดถือกันมาอย่างยาวนานจนถึงทุกวันนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำวิจัยเรื่อง “เจ้าฟ้างุ้มกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง” เพื่อศึกษาความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง ศึกษาประวัติและผลงานด้านพระพุทธศาสนาของเจ้าฟ้างุ้ม วิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของพระพุทธศาสนาตามแนวของเจ้าฟ้างุ้ม และนำผลการวิจัยไปเผยแผ่แก่ประชาชนชาวลาวให้เกิดความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของเจ้าฟ้างุ้มและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง
2. เพื่อศึกษาประวัติและผลงานด้านพระพุทธศาสนาของเจ้าฟ้ารุ่งม
3. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของพระพุทธศาสนาตามแนวของเจ้าฟ้ารุ่งม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์เรื่อง เจ้าฟ้ารุ่งมกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิ

ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง

ขั้นตอนที่ 3 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและผลงานด้านพระพุทธศาสนาของเจ้าฟ้ารุ่งม

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของพระพุทธศาสนาตามแนวของเจ้าฟ้ารุ่งม

ขั้นตอนที่ 5 ศึกษาเอกสารหลักได้แก่ พงศาวดารลาว งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเอกสารดังนี้: 1) เป็นข้อมูลปฐมภูมิหรือทุติยภูมิที่ได้รับการยอมรับในวงวิชาการ 2) มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 7 การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) การวิเคราะห์ข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ในยุคก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญ ประชาชนนับถือในอำนาจเหนือธรรมชาติ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ นับถือผีฟ้า ผีดิน ผีพ่อแม่ ความเชื่อเรื่องผี ที่ปรากฏชัดเจนในยุคนี้ คือ ความเชื่อเรื่องผีป่า ผีลोक ผีให้ร้าย (ปอบ) ผีอารักษ์ พระพุทธศาสนาในสมัยล้านช้าง เป็นการเข้ามาตามแม่น้ำโขงตั้งแต่ประเทศเขมร (ขอม) เข้าสู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสานของประเทศไทยและตามแม่น้ำโขงจากทางพม่าเข้าสู่ทางภาคเหนือของประเทศไทยและประเทศลาว พระพุทธศาสนาในช่วงนั้นคาดว่าเป็นการนำเอาหลักพระพุทธศาสนาที่ผสมผสานกับหลักศาสนาอื่นๆ เช่น พราหมณ์ ตั้งแต่สมัยขุนบรม ความเชื่อดังกล่าวมีอิทธิพลส่งผลประโยชน์ต่อชนชั้นปกครองในการควบคุมคนหลายๆ เผ่า ที่มีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ พระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่อาณาจักรล้านช้างในสมัยเจ้าฟ้ารุ่งม ด้วยเหตุเพราะพระนางแก้วยอดฟ้าพระมเหสีของเจ้าฟ้ารุ่งมซึ่งเป็นธิดาของพระเจ้าอินทปัตถ์ (พ่อตาของเจ้า

ฟ้ารุ่ง) เป็นทรงเคยนับถือพระพุทธศาสนามาก่อนเมื่อครั้งอยู่ในเมืองขอม เมื่อทรงเห็นประชาชนล้านช้างดั้งเดิมนับถือผีสามเทวดา และฆ่าสัตว์บูชาเช่นสรวง จึงได้ทูลขอให้พระเจ้าฟ้ารุ่งไปอัญเชิญพระพุทธศาสนามาเผยแพร่ในอาณาจักรล้านช้าง พระเจ้าฟ้ารุ่งทรงเห็นด้วย จึงส่งทูตไปทูลขออนุญาตพระสงฆ์เขมรเข้ามาเผยแพร่ในประเทศลาว

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า เจ้าฟ้ารุ่งประสูติปีมะโรง พ.ศ. 1859 เป็นราชโอรสของพระเจ้าฟ้าเจี้ยว หรือขุนผีฟ้า เวลาประสูติออกมานั้น มีพระทนต์ออกมาด้วย 33 ซี่ หมูโหรและเสนาอำมาตย์เห็นอย่างนั้นเกรงว่าจะเป็นคนขวางบ้านขวางเมือง ผิดบ้านผิดเมือง จึงพากันกราบทูลเจ้าฟ้าเจี้ยวพระราชบิดาของเจ้าฟ้ารุ่งขอให้เอาเจ้าฟ้ารุ่ง ลอยแพออกไปจากบ้านเมือง เจ้าฟ้ารุ่งจึงถูกลอยแพไปถึงเมืองลีผี ในบริเวณนั้นมีภิกษุชาวเขมรรูปหนึ่งมีนามว่าพระมหาปาสมันตะเถร อาศัยอยู่ที่วัดคูหาใกล้กับหัวหาดลีผี พระเถรเจ้าได้เห็นแพลอยมาจอดอยู่ที่นั่น และได้รับทราบว่าเป็นแพของพระเจ้าฟ้ารุ่ง พระราชโอรสแห่งกษัตริย์ล้านช้าง จึงได้นำเจ้าฟ้ารุ่งไปเลี้ยงไว้และได้สอนให้ศึกษาความรู้ ศิลปะวิทยาการต่างๆ จนเจ้าฟ้ารุ่งมีพระชนมายุได้ 7 ปี จากนั้นพระมหาปาสมันตะเถรได้พาเจ้าฟ้ารุ่งไปถวายตัวกับพระเจ้าแผ่นดินประเทศเขมร (นครธมในปัจจุบัน) จนสุดท้ายด้วยความรู้ความสามารถและความฉลาดของเจ้าฟ้ารุ่งทำให้เป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าแผ่นดินของเขมร ยิ่งรู้ว่าเป็นพระราชโอรสของเจ้าแผ่นดินล้านช้างยิ่งมีความพอใจ ให้การดูแลและรักเหมือนดังพระราชโอรสของพระองค์เอง เจ้าฟ้ารุ่งได้ใช้ชีวิตเหมือนกับพระราชโอรส และ พระธิดาของเจ้าแผ่นดิน จนเติบโต พระกุมารฟ้ารุ่งประทับอยู่ในพระราชวังพระเจ้าแผ่นดินเขมรได้ทรงศึกษาศิลปวิทยาการต่างๆ เช่นเดียวกันกับพระกุมารเขมรทั้งหลาย จนมีความรู้และมีความชำนาญวิชาต่างๆ พระเจ้าแผ่นดินเขมรทรงเห็นความสามารถความฉลาดของพระเจ้าฟ้ารุ่ง จึงพระราชทานพระราชธิดาของพระองค์นามว่า พระนางแก้วเกงยา ให้เป็นพระเทวีของพระเจ้าฟ้ารุ่ง โดยพระองค์มีพระประสงค์ที่จะผูกมิตรไมตรีกับชนชาติลาวไว้ และ เจ้าฟ้ารุ่งได้ประทับอยู่ที่อาณาจักรเขมรจนมีพระชนม์มได้ 33 ปี เจ้าฟ้ารุ่ง เป็นกษัตริย์ที่นำเอาพระพุทธศาสนาจากเขมรเข้ามาเผยแพร่ในดินแดนลาวล้านช้างในปีค.ศ.1920 และยังได้นำเอาพระบางเข้ามาประดิษฐานอยู่ในอาณาจักรล้านช้าง การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสมัยเจ้าฟ้ารุ่งจึงเป็นต้นเหตุแห่งการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน นับเป็นผลงานที่ยิ่งใหญ่ทำให้เกิดคุณูปการกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า เจ้าฟ้ารุ่งกับการบำรุงพระพุทธศาสนา เป็นจุดเริ่มแรกของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในช่วงของอาณาจักรล้านช้าง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนลาวในยุคนั้น เจ้าฟ้ารุ่ง ทรงปกครองบ้านเมืองด้วยการใช้หลักธรรมต่างๆ มาปรับประยุกต์ใช้เช่น โอวาทของเจ้าฟ้ารุ่ง ส่วนประชาชนนั้นได้ใช้พระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทางจิตใจ และใช้หลักทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ลักษณะเฉพาะของเจ้าฟ้ารุ่งคือความสามารถกล้าหาญในการรวบรวมเมืองต่างๆ เข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรล้านช้างให้มีปีกแผ่นทรงส่งเสริมสนับสนุนบำรุงรักษาพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญ ทรงใช้หลักธรรมมาปกครองบ้านเมืองโดยเฉพาะการใช้หลักของพรหมวิหารมาเป็นกฎระเบียบ ทำให้เจ้าฟ้ารุ่ง ได้ถูกยกให้หนึ่งใน 4 ที่เป็นวีรกษัตริย์ของชนชาติลาว ได้รับการยกย่องเชิดชูจากรัฐลาวในทุกยุค

สมัยรวมทั้งจากรัฐบาลสังคมนิยมลาวในฐานะวีรกรรมผู้สร้างความเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียวให้กับอาณาจักรล้านช้างของชนชาติลาว

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยที่ 1 พบว่า อาณาจักรล้านช้างเป็นดินแดนที่ตั้งอยู่ในเขตประเทศลาวปัจจุบัน ในอดีตชาวล้านช้างนับถือลัทธิผีสงเทวดา โดยเฉพาะผีฟ้าผีฝนและผีบรรพบุรุษ เมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วยก็ชอบไปหาหมอผีรักษาโดยยึดถือผีเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ ไม่มีศูนย์รวมทางด้านจิตใจ มีปัญหาอะไรก็เชื่อว่าเกิดจากผีทำ แม้นชั้นปกครองหรือเจ้าขุนมูลนายก็นับถือผีและทำพิธีกรรม ฆ่าช้าง ม้า หรือควาย เพื่อบูชาผี พระเจ้าฟ้างุ้ม และพระนางแก้วเกงยาที่เป็นองค์แม่สี จึงได้อันเชิญเอาพระพุทธศาสนาจากประเทศกัมพูชา เข้ามาเผยแพร่ในแผ่นดินลาวล้านช้าง เพื่อให้ประชาชนได้เคารพบูชา และเป็นที่ยึดถือทางด้านจิตใจ จึงทำให้ประชากรชาวล้านช้างพากันนับถือและศรัทธาในพระพุทธศาสนาต่างพากันปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองตลอดมาในยุคสมัยอาณาจักรล้านช้าง สอดคล้องกับ พระครูภัทรสิริวุฒิ (2559) ที่ว่า ล้านช้างเป็นอาณาจักรที่มีเจริญและความยิ่งใหญ่อาณาจักรหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นเดียวกับความเจริญของอาณาจักรสุโขทัย และอยุธยาของประเทศไทย อาณาจักรล้านช้าง เริ่มก่อตั้งในช่วงสมัยของขุนลอ เริ่มจากการที่ ขุนลอได้เข้ายึดเมืองขวา (หลวงพระบางในปัจจุบัน) จากขุนกันร้างจากนั้นขุนลอได้ทำการจัดตั้งเมืองขวาขึ้นเป็นราชธานีของล้านช้างในปี พ.ศ. 1300 แล้วได้ทำการเปลี่ยนชื่อจากเมืองขวาเป็น “เมืองเชียงทอง” ในเวลาต่อมา ชนชาติลาวที่อยู่โดยรอบของเมืองเชียงทอง เริ่มอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองเชียงทองกันมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งภายหลังจากรัชกาลของขุนลอ เมืองเชียงทองก็ได้มีกษัตริย์ปกครองสืบต่อมาอีกหลายพระองค์ จนกระทั่งมายุคถึงสมัยของพระเจ้าฟ้างุ้ม (พ.ศ.1896-1916) เป็นระยะที่อาณาจักรล้านช้างขยายอาณาเขตแผ่อิทธิพลออกไปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในปี พ.ศ.1904 อาณาเขตของล้านช้างได้ขยายมากขึ้นจนสามารถผนวกดินแดนที่อยู่อีกฝากฝั่งแม่น้ำโขงอีกด้านหนึ่ง ที่เรียกว่า “อีสาน” ของไทยในปัจจุบันบางส่วนเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านช้าง และสอดคล้องกับ สุวิน ทองปั้น (2564) ที่ว่า อาณาจักรล้านช้าง ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างลุ่มแม่น้ำโขงกับเทือกเขาอันนัม เริ่มก่อตั้งขึ้นในสมัยขุนลอ โดยใช้เมืองขวาเป็นราชธานี และจากนั้นได้ทำการเปลี่ยนชื่อเมืองขวามาเป็นเมืองเชียงทอง-เชียงทอง ... อาณาจักรล้านช้างมีอาณาเขตพื้นที่คือ เมืองต่างๆ ของลาวทั้งหมด และพื้นที่บางส่วนของภาคอีสานในประเทศไทย

ผลจากการวิจัยที่ 2 พบว่า ผลงานด้านพระพุทธศาสนาของเจ้าฟ้างุ้ม นอกจากจะนำเอาพระพุทธศาสนาจากประเทศเขมรเข้ามาเผยแพร่ในล้านช้างแล้ว ยังได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาดูแลพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองโดยสร้างศาสนสถานเพื่อให้พระสงฆ์และประชาชนได้ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ยังได้ทำการรวบรวมดินแดนต่าง ๆ ในพื้นที่เข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองของล้านช้างเพื่อทำให้เป็นเอกภาพ มีการสนับสนุนประเพณีและศิลปวัฒนธรรมที่ดีงาม มีการกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ ขึ้นมาเรียกว่า “โองาพเจ้าฟ้างุ้ม” เพื่อใช้ในการปกครองโดยเฉพาะการใช้กฎระเบียบที่ทำให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี ไม่ถูกเจ้าขุนมูลนายเอารัดเอาเปรียบรังแกข่มเหง ส่งเสริมประชาชนด้านกสิกรรม การค้าการขาย ทำให้อาณาจักรล้านช้างมีความเจริญกลายเป็นศูนย์กลางรอบด้าน สอดคล้องกับ คำพา พอนแก้ว (2557) ที่ว่า ผลงานที่สำคัญ

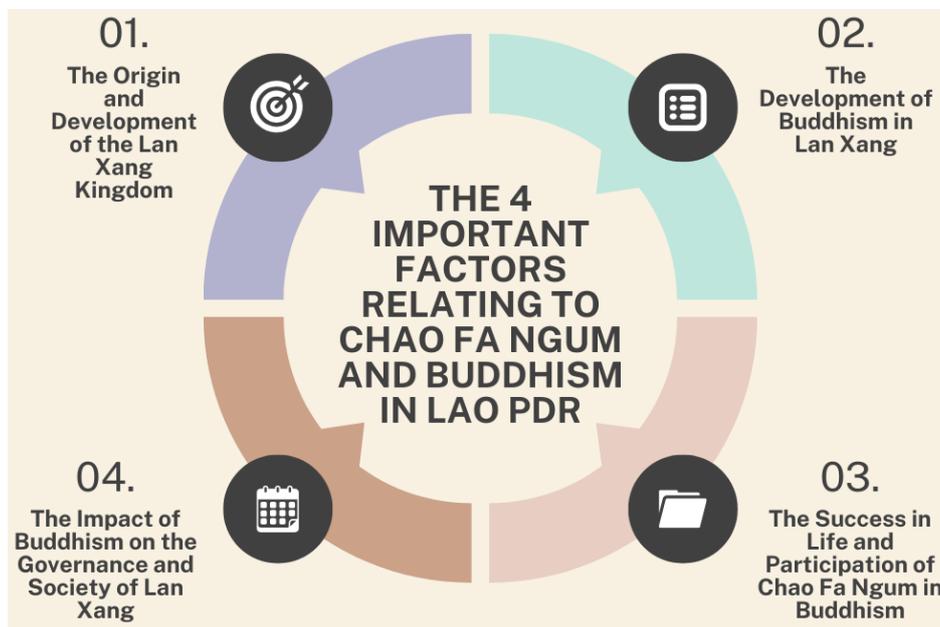
และยิ่งใหญ่ของพระเจ้าฟ้างุ้มคือ การฟื้นฟูวัฒนธรรม และ พุทธศาสนา ในปี พ.ศ.1986 ได้มีคณะพระสงฆ์จาก นครธรรม(อาณาจักรขอม) มาเผยแผ่พุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง ตามการเชื้อเชิญของพระเจ้าฟ้างุ้ม โดยมีพระมหาปาสมันตะเถระเจ้าเป็นหัวหน้าคณะ ได้ทำการสร้างพระไตรปิฎก พระพุทธรูป ปลูกต้นศรีมหาโพธิ์ ทำเครื่องดุริยางคดนตรีแบบขอมโบราณ และได้สร้างหอพระบาง ซึ่งได้เจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปะ และ วัฒนธรรมแบบชาวพุทธ มีการยกเลิกข้าทาสนบวรา และ ประกาศกฎหมายเพื่อใช้ในการปกครองบ้านเมือง และสอดคล้องกับ สุวิน ทองปั้น (2564) ที่ว่า ในยุคสมัยของเจ้าฟ้างุ้ม พระองค์ได้อันเชิญเอาพุทธศาสนา จากเขมรมาเป็นศาสนาประจำชาติ พร้อมทั้งได้อัญเชิญพระบางจากเขมรมายังล้านช้างในเวลาต่อมาเจ้าฟ้างุ้ม ได้เปลี่ยนชื่อเมืองเชียงคต-เชียงทอง มาเป็นเมืองหลวงพระบาง ตามชื่อพระพุทธรูป คือพระบาง

ผลจากการวิจัยที่ 3 พบว่า ลักษณะเฉพาะของเจ้าฟ้างุ้มคือทรงส่งเสริมสนับสนุนบำรุงรักษา พระพุทธศาสนาให้มีความเจริญ ทรงใช้หลักธรรมมาปกครองบ้านเมืองโดยเฉพาะการใช้หลักของพรหมวิหาร มาเป็นกฎระเบียบ ทำให้ถูกยกให้เป็นหนึ่งใน 4 วีรกษัตริย์ของชนชาติลาว ได้รับการยกย่องเชิดชูจากรัฐลาวในทุก ยุคสมัยรวมทั้งจากรัฐบาลสังคมนิยมลาวในฐานะวีรกษัตริย์ผู้สร้างความเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียวให้กับอาณาจักรล้านช้าง ของชนชาติลาว สอดคล้องกับ กาบแก้ว ทាំมะวง (2565) ที่ว่า เจ้าฟ้างุ้มเป็นกษัตริย์ที่ได้สร้างเป็นปึกแผ่นของ อาณาจักรล้านช้างไว้เป็นอย่างมาก มักจะมีการนำเอาเจ้าฟ้างุ้มเปรียบเทียบกับพ่อขุนรามคำแหง โดยกล่าวว่า เจ้าฟ้างุ้มได้ทำเจริญและความเข้มแข็งให้แก่อาณาจักรล้านช้างได้เช่นเดียวกับพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ที่ทำ ให้อาณาจักรสุโขทัยมีความเจริญและเข้มแข็ง และสอดคล้องกับ หุมพันธ์ รัตตะนวง (2558) ที่ว่า เจ้าฟ้างุ้มทรง ฟื้นฟูพระเปียบประเพณีและวัฒนธรรม ... ผ่านคำให้โอวาทแก่เสนาอำมาตย์ เหล่าแม่ทัพ นายกอง และ ประชาชน โดยมีกฎระเบียบต่างๆ ที่ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นหลัก เช่น ...อย่าให้มีอย่าให้มี ขโมยหรือโจร..., ขอให้ผู้นำผู้ปกครองและประชาชนอย่าให้เกิดมีการทะเลาะกัน ให้ช่วยกันดูแลบ้านเมืองให้ดี โดยเรียกชื่อว่า พระราชโอวาทของเจ้าฟ้างุ้ม

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง “เจ้าฟ้างุ้มกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง” ผู้วิจัยได้ออก องค์ความรู้ใหม่ เรียกว่า The 4 Important Factors Relating to Chao Fa Ngum and Buddhism in Lao PDR : 4 ปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับเจ้าฟ้างุ้มกับพระพุทธศาสนาใน สปป.ลาว มีรายละเอียด ประกอบด้วย 1) The Origin and Development of the Lan Xang Kingdom : กำเนิดและการพัฒนาอาณาจักรล้านช้าง คือ การรู้ถึงการปกครองของกษัตริย์ก่อนหน้าเจ้าฟ้างุ้ม และความสำคัญของแม่น้ำโขงในการกำหนดอัตลักษณ์ของ อาณาจักร 2) The Development of Buddhism in Lan Xang : พัฒนาการพระพุทธศาสนาในล้านช้าง คือ ได้รู้ถึงระบบความเชื่อที่มีอยู่ก่อนหน้าพระพุทธศาสนา เช่น ความเชื่อเรื่องผีและการบูชาบรรพบุรุษ และ บทบาทของพระชายาของเจ้าฟ้างุ้ม ในการสนับสนุนพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังสำรวจการรับอิทธิพลของ พระพุทธศาสนาที่หลากหลาย รวมถึงพระพุทธศาสนาเถรวาทจากกัมพูชาและอิทธิพลจากอาณาจักรพุกามใน พม่าในปัจจุบัน 3) The Success in Life and Participation of Chao Fa Ngum in Buddhism : ความสำเร็จ

ในชีวิต และการมีส่วนร่วมของเจ้าฟ้าผู้มในพระพุทธศาสนา คือได้รู้ถึงชีวิตในวัยเด็กของเจ้าฟ้าผู้มในกัมพูชา การรณรงค์ทางทหารเพื่อรวมล้านช้าง การตัดสินใจรับพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นศาสนาประจำรัฐ และความพยายามในการส่งเสริมคำสอนและการปฏิบัติของพระพุทธศาสนา 4) The Impact of Buddhism on the Governance and Society of Lan Xang : ผลกระทบของพระพุทธศาสนาต่อการปกครองและสังคมของล้านช้าง คือ ได้รู้ถึงการนำหลักการของพระพุทธศาสนาไปใช้ในกฎหมายและการบริหาร เช่น ที่เห็นได้จาก "พระธรรมเทศนาแห่งเจ้าฟ้าผู้ม" และการเจริญรุ่งเรืองของศิลปะและสถาปัตยกรรมพระพุทธศาสนา วรรณกรรม และประเพณีสังคมภายใต้กษัตริย์หลังจากนั้น ส่วนนี้ยังสำรวจบทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนา ชุมชนสงฆ์ และการเคารพบูชาวัตถุศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระบรมสารีริกธาตุ พระบาง เป็นต้น สามารถกำหนดเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 The 4 Important Factors Relating to Chao Fa Ngum and Buddhism in Lao PDR

สรุป

ชาวล้านช้างในอดีตนับถือลัทธิผีสามเทวดา โดยเฉพาะผีฟ้า ผีแถน และผีบรรพบุรุษ เมื่อมีการเจ็บป่วย ก็มักจะไปหาหมอผีเพื่อรักษา โดยยึดถือผีเป็นที่พึ่งทางจิตใจ แม้แต่ชนชั้นปกครองก็ยังนับถือผีและทำพิธีกรรมบูชาผีด้วยการฆ่าสัตว์ พระเจ้าฟ้าผู้มและพระนางแก้วกงยาได้อัญเชิญพระพุทธศาสนาจากประเทศกัมพูชาเข้ามาเผยแผ่ในดินแดนล้านช้าง เพื่อให้ประชาชนมีที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ทำให้ชาวล้านช้างหันมานับถือพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตามหลักธรรม ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองในยุคอาณาจักรล้านช้าง พระเจ้าฟ้าผู้มไม่ได้เพียงแค่นำพระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ แต่ยังสามารถทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยการสร้างศาสน

สถานเพื่อให้พระสงฆ์และประชาชนได้ใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังรวบรวมดินแดนต่าง ๆ เข้าสู่อาณาจักรล้านช้างเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพ สนับสนุนประเพณีและศิลปวัฒนธรรม และกำหนดกฎระเบียบในการปกครอง เรียกว่า “โอวาทเจ้าฟ้าจ๋ม” ซึ่งเน้นให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ถูกข่มเหงรังแก และส่งเสริมด้านเกษตรกรรมและการค้า ทำให้อาณาจักรล้านช้างเจริญรุ่งเรือง ลักษณะเฉพาะของพระเจ้าฟ้าจ๋มคือความกล้าหาญในการรวมเมืองต่าง ๆ เข้าสู่อาณาจักรล้านช้างและการสนับสนุนพระพุทธศาสนา ทรงใช้หลักธรรมในการปกครอง โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร ทำให้พระองค์ได้รับการยกย่องเป็นหนึ่งในสี่วีรกรรมของชนชาติลาว และได้รับการยกย่องเชิดชูจากรัฐบาลลาวในฐานะผู้สร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับอาณาจักรล้านช้าง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่า เจ้าฟ้าจ๋มมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อประชาชนสปป.ลาว พระพุทธศาสนาและสังคมโลก ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ รัฐบาลและประชาชน สปป.ลาว ควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ ควรสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติของ เจ้าฟ้าจ๋มและผลงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง ตลอดจนการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการปกครองโดยต่อยอดผลงานวิจัยเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและประเทศต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นหัวข้อเกี่ยวกับ

2.1 พระมหากษัตริย์ลาวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพระมหากษัตริย์ลาวพระองค์อื่นๆ ที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้างอันจะแสดงให้เห็นพระปรีชาสามารถและการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาของพระมหากษัตริย์ลาวตั้งแต่องค์ปฐมเป็นต้นมา

2.2 พระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้างอันจะนำมาต่อยอดวิชาการด้านประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาได้อีกด้วย

บรรณานุกรม

กาบแก้ว ท้ามะวง. (2565). *เจ้าแม่สีเมืองประวัติศาสตร์วัฒนธรรมลาว-ไทย*. เวียงจันทน์: ดิบุค.

คณะกรรมการทบทวนรวบรวมและเขียนประวัติศาสตร์นครหลวงเวียงจันทน์ 450 ปี. (2553). *นครหลวงเวียงจันทน์ 450 ปี*. เวียงจันทน์: นครหลวงเวียงจันทน์การพิมพ์.

คำพา พอนแก้ว. (2557). *ประวัติศาสตร์ลาวโดยย่อ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. เวียงจันทน์: สีสะหวาด.

ปัญญา คล้ายเดช และคณะ. (2563). อาณาจักรล้านช้างและการล่มสลายของอาณาจักรล้านช้าง. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*. 7(4), 311-329.

พระครูภัทรสิริวุฒิ (วิทยา สิริภทโท/เที่ยงธรรม). (2559). พระพุทธศาสนากับสังคมล้านช้าง. *วารสารปัญญาปริธาน*. 2(1). 51-67.

พระอนงค์ชัย วิไลศักดิ์ และ คณะ. (2565). พระพุทธศาสนาในยุคการปลดปล่อยของ สปป. ลาว. *วารสารปริธาน*. 18(1), 282-311.

สถาบันวิทยาศาสตร์สังคมแห่งชาติ. (2562). *วิเคราะห์ตำนานขุนบรม*. เวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ.

สุวิน ทองปิ่น. (2564). อาณาจักรล้านช้าง: ปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตคนลุ่มน้ำโขง. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*. 21(3), 11-24.

หุมพันธ์ รัตตะนะวง. (2558). *มรดกล้านช้าง*. เวียงจันทน์: ม.ป.พ.